

12-J: la nova normalitat basca

Mai abans hi havia hagut una majoria abertzale tan àmplia al Parlament basc, però mai abans el pols independentista havia estat tan feble

Jonathan Martínez

Arnaldo Otegi, Maddalen Iriarte i David Fernández al miting de final de campanya d'EH Bildu / EH BILDU

Els analistes més consolidats van pronosticar unes eleccions sense grans sobresalts, i en certa mesura, van encertar. Tal com auguraven les prospeccions sociològiques, el PNB creix i es consolida com a primera força a Biscaia, Àlaba i Guipúscoa. Urkullu guanya tres escons, suma 31 parlamentaris i es prepara per afrontar la seva tercera legislatura com a lehendakari. En aquest aspecte, les enquestes eren unànimes i el peix semblava venut. No hi havia estudi sociològic que no augurés un ascens de PNB, EH Bildu i PSE. Per contra, Elkarrekin Podem i la coalició de PP i Ciutadans sortien mal parats de tots els sondejos. També hi va haver qui va arribar a pronosticar la irrupció de Vox al parlament de Gasteiz. En efecte, el PSE creix però amb moderació. Els seus 10 escons, un més que el 2016, serviran per **revalidar la coalició de govern amb el PNB. Aquest cop sumaran majoria absoluta.**

A la bancada esquerra, **EH Bildu despunta amb una pujada espectacular de quatre escons.** Maialen Iriarte ha sortit ben parada d'una campanya el discurs de la qual ha pivotat sobre la confrontació amb la gestió de l'PNB. Al marge de Vox, que s'estrena a la cambra basca, la coalició

abertzale és l'única marca que aconsegueix créixer en nombre de vots i d'escons. Hi ha un damnificat d'aquesta pujada. Elkarrekin Podem, la coalició que aglutina Ahal dugu/Podem i Esquerra Unida s'estimba amb una pèrdua de cinc parlamentaris. Miren Gorrotxategi, coronada com a candidata a última hora i per sorpresa, ha esgarrapat menys de la meitat dels vots que va aconseguir Pili Zabala el 2016.

Per primera vegada, Ciutadans i Vox aconsegueixen representació al Parlament basc

En l'espectre de la dreta d'àmbit estatal, la coalició de PP i Ciutadans s'estavella sense pal·liatius i arrenca uns minso 5 parlamentaris, quatre menys dels que van aconseguir els populars el 2016. **Ciutadans**, que manca de qualsevol representació institucional a Euskadi, **aconsegueix accedir per primera vegada en la seva història a la cambra basca** gràcies a les negociacions entre Casado i Arrimadas. Gènova havia apostat en aquests comicis per un vell dinosaure com Carlos Iturgaiz. La maniobra ha fet aigües i Alfonso Alonso, líder fins ara dels conservadors bascos, pot sentir-se vencedor moral davant els tripijocs del "casadisme".

Com a nota destacada, esgarrifosa per a molts, **Vox accedeix a Parlament basc amb un parlamentari per Araba**. Els ultradretans han tret partit de la seva fortalesa al Congrés dels Diputats, de la publicitat constant en els grans mitjans espanyols i d'una campanya electoral fonamentada sobre l'estridència i la provocació. Encara que la seva arribada al parlament de Gasteiz pugui semblar una sorpresa, els coneixedors de la sociologia alabesa saben que sempre ha existit espai per a un espanyolisme extrem que abans representava la UPyD de Gorka Maneiro i molt abans la Unidad Alavesa d'Enriqueta Benito. No en va, el mateix Abascal ha tret la pols al discurs anti-guipuzcano i anti-biscaí amb la certesa que era a Araba on es jugava les garrofes.

Però sens dubte, la dada més rellevant d'aquesta jornada electoral ha estat l'elevadíssima abstenció. **Tan sols el 53% dels electors s'han acostat a les urnes** en una convocatòria marcada pel pànic de la pandèmia i per les dates estiuenques. La desmobilització era un dels elements que més incerteses ha generat entre els partits. Els portaveus del PNB, unes sigles els votants de les quals són d'una edat mitjana més elevada, han insistit que exercir el vot era un procés exempt de riscos. Finalment, els jeltzales han perdut al voltant de 50.000 vots però han amortitzat amb eficàcia el seu creixement percentual.

Urkullu no té el carisma d'Ibarretxe però ha suplert les seves mancances comunicatives amb una reputació de tecnòcrata

Urkullu no té el carisma de Juan José Ibarretxe o Carlos Garaikoetxea però ha sabut suplir les seves mancances comunicatives amb una **reputació de tecnòcrata solvent**. A Catalunya és conegut per haver intercedit en contra de la DUI i per la seva proximitat amb les posicions de Santi Vila. Enfront de la via unilateral catalana, el Govern basc ha volgut representar la moderació i el pactisme amb l'Estat -amb el PP primer i amb el PSOE, després-. També ha encapçalat una tèbia reforma estatutària que porta ja vuit anys estancada i sense perspectives de prosperar.

Fins ara, el PNB ha repartit els papers entre els seus diferents portaveus. Andoni Ortuzar, president de l'Euskadi Buru Batzar, ha estat l'encarregat de marcar als seus adversaris amb acusacions, bronques i sortides de to entre l'humorisme tavernari i la "campechanía" vilatana. Per la seva banda, Urkullu i Erkoreka han tingut un paper més mesurat i institucional. Durant la campanya, el lehendakari ha preferit mantenir un perfil baix. Fins i tot ha refusat concedir entrevistes incòmodes i no ha participat en més debats electorals que els de la televisió autonòmica. Les enquestes bufaven

a favor seu i no valia la pena arriscar.

En general ha estat una campanya més aviat anodina, sense grans polèmiques ni estrèpits mediàtics. Tan sols dos elements han pertorbat el debat públic. D'una banda, la caravana ambulant de Vox ha jugat la carta de l'enrenou i **els dirigents ultradretans han saltat a les rotatives espanyoles com a màrtirs de l'independentisme basc**. D'altra banda, els rebrots de coronavirus han elevat la temperatura del pols polític durant els últims dies de campanya. Igual que a Galiza, a Euskadi s'ha desencadenat una amarga controvèrsia al voltant del dret a vot de les persones contagiades. La consellera de Seguretat, Estefanía Beltrán de Heredia, va arribar a amenaçar amb imputar un delictes contra la salut pública als malalts de Covid-19 que acudissin a votar. Diversos juristes han posat el crit al cel i no és descartable que l'estira i arronsa continuï als tribunals.

EH Bildu es reforça com a alternativa d'oposició enfront d'una legislatura que estarà marcada per les dificultats econòmiques post Covid-19

Per primera vegada en molt temps, **la qüestió nacional ha tingut una presència més aviat tènue durant la campanya**. En realitat, la crisi sanitària i el temor a un col·lapse econòmic eclipsen qualsevol altra preocupació en l'opinió pública. Hi ha altres dos factors que distorsionen les reivindicacions sobiranistes. D'una banda, l'existència d'un govern espanyol en minoria fa que els partits bascos i catalans juguin un paper determinant en la configuració d'aliances a Madrid. D'altra banda, el refredament del procés català ha pogut contribuir a que l'independentisme basc emmotlli la seva pròpia agenda. Encara que de forma testimonial, Catalunya ha estat present en la campanya basca. Per exemple, EH Bildu ha comptat en els seus mítings amb figures com Marta Villalta o David Fernàndez. Al mateix temps, enmig de la reconfiguració de l'espai postconvergent, Marta Pascal ha assenyalat el PNB com a "model d'inspiració".

El nou Parlament Basc obre un panorama paradoxal. **Mai abans la cambra de Gasteiz havia comptat amb una majoria abertzale tan àmplia**, però mai abans el pols independentista havia estat tan feble. Urkullu no és Ibarretxe i el seu horitzó no passa per l'acumulació de forces sobiranistes sinó per un autogovern moderat que no incomodi al PSOE. Mentrestant, EH Bildu es reforça com a alternativa d'oposició enfront d'una legislatura que estarà marcada per les dificultats econòmiques després de la ventada de la Covid-19. Res sembla haver canviat en essència després d'aquestes eleccions, però el panorama basc fa olor ja de canvi de cicle. Si tot transcorre dins de la normalitat, Urkullu haurà complert aviat dotze anys al comandament del Govern basc i el PNB haurà d'organitzar nous lideratges. També Idoia Mendia, l'altra pota de l'executiu basc, podria cedir el seu seient a noves veus del socialisme basc. Però, per ara, toca esperar el menys quatre anys. I això ja és una altra història.